

5. Аналіз економічного стану України (грудень 2014 року) / Департамент монетарної політики та економічного аналізу НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=4972952> (дата звернення: 24.09.2018).
6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 24.09.2018).
7. Фурастье Ж. Великая надежда XX века. М.: Наука, 2001. 183 с.
8. Kuznets S. Quantitative aspects of the economic growth of nations: II, Industrial distribution of national product and labor force. Economic Development and Cultural Change, Supplement. 1957. vol. 5. № 4. P. 1–110.

СТРУКТУРНЫЕ СДВИГИ В ЭКОНОМИКЕ УКРАИНЫ (2000-2017 ГГ.)

Аннотация. В статье исследованы структурные сдвиги в экономике Украины в начале XXI века. Проанализированы такие показатели, как ВВП, структура ВВП в разрезе основных видов продукции и услуг, секторная структура ВВП, структура импорта и экспорта. Показано, что структурное развитие экономики является неравномерным, неоднозначным, зависит от многих субъективных и объективных факторов. Доказано, что Украина постепенно превращается из страны производителя в страну потребления, и в будущем имеет основания превратиться в аграрную страну.

Ключевые слова: экономика Украины, структурные сдвиги, структура ВВП, секторная структура экономики, структура экспорта и импорта.

STRUCTURAL SHIFTS IN THE UKRAINIAN ECONOMY (2000–2017)

Summary. The article deals with the structural shifts in the Ukrainian economy at the beginning of the XXI century. The author analyzed the GDP rate and its structure in terms of various product and service types, as well as sectorial GDP structure and the import/export structure. It is shown that structural economic development is not steady and is influenced by various subjective and objective factors. It is also proved that Ukraine gradually turns from the production state into consumer state and can finally be transformed into mere agricultural country.

Key words: Ukrainian economy, structural shifts, GDP structure, sectorial structural economy, export/import structure.

УДК 330.3;339.1

Письменна У. Є.
кандидат економічних наук,
докторант, старший науковий співробітник
Інституту економіки та прогнозування
Національної академії наук України

Pysmenna U. Ye.
Ph.D. Economics, Doctoral Student,
Senior Research Fellow,
SU "Institute for Economy and Forecasting, NAS of Ukraine"

ЕНЕРГЕТИЧНА ПОЛІТИКА ЯК УПРАВЛІННЯ ГЛОБАЛЬНИМИ ЕНЕРГЕТИЧНИМИ ТРАНСФОРМАЦІЯМИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Анотація. У статті досліджено передумови сталих енергетичних трансформацій, розвиток енергетичних систем світу як рух у системі координат сталості, виокремлено типи енергетичних трансформацій залежно від місця зародження в енергобалансі тієї чи іншої країни, а також екстерналії, що їх супроводжують.

Ключові слова: енергетична політика, енергетичні трансформації, енергетична сталість, енергетичний баланс, управління глобальними енергетичними трансформаціями.

Вступ та постановка проблеми. Основною метою національних енергетичних політик вважається забезпечення попиту надійною пропозицією. У дослідженні Всесвітньої енергетичної ради ця теза підтверджується та доповнюється: «Безпека енергопостачання є найважливішим мотиваційним чинником енергетичних трансформацій у світі»; «іншим важливим чинником є зменшення вартості енергопостачання». Третім найважливішим чинником дослідження називає захист навколишнього середовища та суспільне сприйняття [1].

Глобальні енергетичні сценарії віддзеркалюють екологічні та кліматичні наслідки економічної діяльності, зрос-

таюче напруження із забезпеченням тим чи іншим видом енергоресурсів країн та регіонів, а також глобалізаційні, інтеграційні та локалізаційні процеси у світовій енергетичній системі. Міжнародними центрами енергетичного аналізу та політики декларуються амбітні енергетичні цілі щодо досягнення частки використання відновлювальних джерел, збільшення доступу до енергоресурсів, досягнення показників енергоефективності тощо. Разом із цим ними визнається, що реалізація того чи іншого сценарію переважно залежить від груп країн зі стрімким зростанням енергетичного попиту. Тому енергетичні цілі, що є технологічними за своєю суттю, приймають інститу-

ційне та геополітичне забарвлення, а сценарії потребують аналізу та моделювання з позицій політекономії енергетичних трансформацій. Знання, що стосується інституційних, економічних та політичних аспектів трансформації енергетичних систем, значно відстає від розуміння технічних та вартісних аспектів такої трансформації.

Необхідність переходу до концепції «низьковуглецевої економіки», яка сформувалася на базі світової політики зі зміни клімату, а потім і «циркулярної», віддзеркалює назрілу потребу в підвищенні ефективності використання всіх видів ресурсів у економіці, пошуку шляхів заміщення органічних палив для задоволення енергетичних потреб та скорочення вуглецевих викидів. Енергетичні трансформації (ЕТ) здатні чинити триєдиний вплив на економічний, екологічний та соціальний компоненти, а отже, на сталість економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження Міжнародної енергетичної агенції «Глобальна енергетична оцінка» (Global Energy Assessment) визначає вісім цілей сталої енергетичної політики: збільшення доступу до енергії; розвиток підґрунтя для ЕТ; зміцнення енергобезпеки; управління ринковою владою на енергетичних та суміжних ринках; управління витратами цінних і невідновлювальних енергоресурсів; зменшення впливу на навколишнє середовище та здоров'я людини; посилення значення технологічних змін, пов'язаних з енерговикористанням; координація та втілення міжнародної енергетичної політики [2]. При цьому сама по собі енергетична залежність від зовнішніх джерел не є чинником стримування економічного зростання. *Вона впливає лише на вибір типу економічного розвитку.*

Вагомий внесок у розроблення теоретико-методологічних основ ЕТ у світі зробили провідні зарубіжні (Г. Брідж, Ф. Гілс, А. Черп, Дж. Джевелл) та вітчизняні (В. Лір, Б. Піріашвілі, І. Чукаєва, В. Бараннік, Р. Подолець, В. Потапенко, В. Мухін та ін.) вчені. Однак залишаються актуальними питання сталості та інноваційності таких трансформацій, управління ними, прогнозування їхнього розвитку і впливу на економічні системи.

Метою даної роботи є поглиблення теоретико-методологічних підходів до розроблення механізмів управління сталими ЕТ для забезпечення сталого розвитку економіки.

Результати дослідження.

Стратегії країн, що розвиваються, у частині забезпечення дешевими енергоресурсами для досягнення максимального зростання економіки протиставляється політика розвинених країн, спрямована на забезпечення безпеки енергопостачання та екологічної стабільності. Часто пропонують класифікації енергетичних уразливостей країн та регіонів, поділяючи їх на економічні, політичні, технічні та природні [3]. Процеси зміни регіональної структури світової енергетики супроводжуються збільшенням кількості країн, у яких обсяги забезпеченості власними енергоресурсами за видом палива менше 20% та/або стрімко знижуються. Вплив регіональних енергетичних диспропорцій на великі регіони та країни, що розвиваються, створює небезпечні процеси зростання залежності від енергетичного імпорту та посилення конкуренції. Тенденції забезпечення зростання попиту і стійкого імпорту енергоресурсів у світі, зростання і нестійкості ціни на всі види енергії представляють найбільшу загрозу економіці країн, що розвиваються. У результаті цих тенденцій уведення нових ресурсних баз і транспортних потужностей змінює географічну структуру та правила функціонування енергетичних ринків світу: регіони видобування та споживання, стратегічні шляхи постачань енергоносіїв,

диспаритет попиту і пропозиції, правові та організаційні засади функціонування ринків [4].

Країни в пошуку рішень для надійного і доступного забезпечення себе енергоресурсами здійснюють трансформації систем постачання, перетворення і споживання енергоресурсів, або енергетичні трансформації. Схожі трансформації у межах груп країн або цілих регіонів об'єднуються у тренди і стають глобальними енергетичними трансформаціями. У табл. 1 країни розподілені відповідно до балансу інтересів у сфері енергетики.

Таблиця 1

Розподіл країн світу за матрицею балансу інтересів

	ОЕСР	ОПЕК	Інші
Експортери	Австралія Канада Норвегія Мексика	Алжир Індонезія Іран Кувейт Нігерія Саудівська Аравія ОАЕ Венесуела	Казахстан РФ Узбекистан ПАР Колумбія
Транзитери	Туреччина США Греція Іспанія		Україна
Імпортери	Бельгія Чилі Чехія Франція Німеччина Італія Японія Південна Корея Нова Зеландія Польща Португалія Швеція Велика Британія		Аргентина Бразилія Китай Індія Малайзія Тайвань Таїланд Єгипет

Джерело: складено автором

Аналіз політекономії ЕТ може бути здійснений як у прямому (наднаціональний рівень – рівень країни), так і зворотному напрямках. Прямий напрям є екзогенною, зворотний – ендогенною ЕТ. Чинниками екзогенної трансформації виступають геополітика та енергетична політика, ендогенної трансформації – назрілі технологічні зміни, екологічний стан, дефіцит того чи іншого ресурсу. Як було зазначено у п. 3.2, узагальненою метою ЕТ є надійне і найменш витратне забезпечення енергією всіх категорій споживачів за мінімізації впливу на довкілля.

Звідси, наслідком глобальних ЕТ, що викликали інтеграційні процеси, або виграшем країни у геополітичній грі, є зміна показників сукупності кількісних, якісних та вартісних параметрів енергетичної системи або підвищення рівня енергетичної сталості.

Перехід до функціонування ринків не лише з позицій економічного зростання, а з урахуванням екстерналій, призвів до потреби у підвищенні ефективності використання всіх видів ресурсів в економіці, пошуку шляхів заміщення органічних палив для задоволення енергетичних потреб та скорочення вуглецевих викидів, що надало поштовху енергетичним трансформаціям. Чинниками

екзогенних енергетичних трансформацій виступають геополітика та енергетична політика, ендегенних – назрілі технологічні зміни, екологічний стан, дефіцит ресурсів. Прогнозування природи і напрямку трансформацій неможливе без урахування геополітичних інтересів та гео економічних відмінностей між країнами.

Важливо, що з посиленням інтеграційних процесів ефективність реалізації енергетичними системами своїх функцій усе більше базується не на ефективності роботи в межах забезпечення економіки однієї країни, а на компромісі інтересів сукупності енергетичних систем та енергетичних ринків декількох країн, недержавних міждержавних або наддержавних інституцій. Отже, баланс інтересів учасників світового енергетичного ринку зумовлює зміни правил функціонування ринків та забезпечення колективної енергетичної безпеки.

Енергетичні трансформації можуть зароджуватися як зміни значень різних груп комірок енергетичного балансу, стосуючись лише деяких видів енергоносіїв, або мати місце лише в одній групі рядків. Наприклад, заміна природного газу для потреб енергогенерації на інше паливо в енергобалансі має відношення до рядків «Загальне первинне постачання енергії – ЗППЕ» та «Перетворення» і не торкається «Загального кінцевого споживання – ЗКС», а також вносить суттєві зміни у стовпці відповідних видів енергоресурсів.

З огляду на місце зародження енергетичної трансформації в енергобалансі тієї чи іншої країни можна розділити трансформації на (табл. 2):

- трансформації постачання;
- трансформації споживання;
- трансформації постачання-споживання.

Цілями ЕТ, спрямованими на оптимізацію енергобалансу тієї чи іншої країни залежно від її положення у матриці балансу інтересів (табл. 1), можуть бути такі (одна чи декілька водночас):

- забезпечення зростаючого попиту на ПЕР;
- вирішення проблем надійності енергозабезпечення;
- збільшення ступеня незалежності від зовнішніх постачань ПЕР (політичний аспект);
- економічна ефективність енергобалансу;
- максимізація надходжень і прибутковості експорту ПЕР;
- виконання міжнародних зобов'язань в енергетиці та умов входження до міждержавних об'єднань (у т. ч. забезпечення статусу транзитної держави і надходжень від транзиту);
- екологізація.

При цьому узагальнено такі цілі можна об'єднати у три перспективи національних ЕТ [5]: техніко-економічну, соціотехнічну або політичну. Ці перспективи визначають, яку мету має ЕТ і який аспект вона зачіпає найперше: баланс споживання і постачання ПЕР, розвиток і використання енергетичних технологій або провадження енергетичної політики.

Для пояснення сучасного стану ЕТ, що відбуваються у зазначених країнах (табл. 3), візуалізуємо їхні ключові енергоекономічні показники (рис. 1 та 2).

Різниця положень країн на рис. 1 та 2 демонструє вплив диверсифікованості джерел постачань енергоресурсів на положення в системі енергоекономічних координат, із чого можна зробити такі висновки:

а) Країни-нетто-імпортери з високим ВВП на особу мають запаси ПЕР, недостатні для забезпечення власного ЗППЕ, тому передусім спрямовують ЕТ на ресурсозберігаючий тип економічного розвитку (енергоефективність та управління попитом) та на диверсифікованість поста-

чань ПЕР (як за рахунок збільшення частки ВДЕ, так і за рахунок збільшення диверсифікованого імпорту). Диверсифікований імпорт за світовими цінами для таких країн є ознакою ефективного внутрішнього ринку енергоресурсів у таких країнах.

б) Країни-нетто-імпортери з невисоким ВВП на особу, спрямовують ЕТ передусім на енергоефективність та управління попитом. Однак залежно від паритету «вартість одиниці збереженої енергії/вартість одиниці спожитої енергії» (якщо вартість одиниці імпортованих ПЕР нижча, ніж вартість одиниці зекономленої в результаті енергоефективних заходів), такі країни консервують рух по вісі Y (диверсифікованість).

в) Країни-нетто-експортери з високим ВВП на особу, максимізуючи експорт ПЕР, спрямовують ЕТ на ресурсозберігаючий тип економічного розвитку (енергоефективність та управління попитом) і диверсифікованість (збільшення частки ВДЕ).

г) Країни-нетто-експортери з невисоким ВВП на особу, максимізуючи експорт ПЕР, спрямовують ЕТ виключно на розширення ринків експорту ПЕР.

д) Країни-транзитери, економічне зростання яких базується на неенергомістких видах економічної діяльності, консервують велику частку імпорту в енергетичному балансі та прагнуть інтеграції до міждержавних об'єднань.

е) Країни-транзитери, економічне зростання яких базується на енергомістких видах економічної діяльності, прагнуть інтеграції до міждержавних об'єднань та спрямовують ЕТ на створення запасів ПЕР, розвиток систем збереження енергії.

є) Низький доступ населення до енергоносіїв (доступ до електроенергії, енергії для приготування їжі) через географічні особливості або економічну нерівність, що провокує енергетичну бідність, спотворює енергоекономічні показники тієї чи іншої країни, що переносить їх в енергоекономічних координатах у сфері енергетично сталих країн.

ж) Ті країни (Польща, Індія, Китай, Україна), власні запаси ПЕР яких – переважно високовуглецеві палива (вугілля, нафта), стикаються з дилемою енергетичної сталості: власна ресурсна база як базис економічного розвитку і важіль енергетичної безпеки vs екологічність. Наприклад, до початку сталих ЕТ у Польщі, Китаї та Індії вугілля становило відповідно 66%, 67% та 51% ЗППЕ, в Україні – лише 27% на користь імпортованого природного газу та ядерного палива. При цьому напрямками ЕТ є: а) долання опору вугільного соціотехнічного режиму (Велика Британія); б) чисті вугільні енерготехнології (Польща, США, Китай [8]).

з) Динаміка вичерпання власних невідновлювальних джерел ПЕР та доступність інвестицій у розширення видобувної бази – потужне джерело ЕТ, що спостерігається у світі найчастіше.

Висновки. Важливим для забезпечення оптимальності енергетичного балансу, а отже, і сталості, є додержання пропорцій між видами первинних енергоносіїв і відхід від домінування того чи іншого невідновлювального енергоресурсу. При цьому такий чинник, як енергетична залежність від зовнішніх джерел, якому приділяється найбільше уваги у дослідженнях і системах оцінки економічної безпеки, не є чинником стримування економічного зростання. Однак вона впливає на вибір типу економічного розвитку. Для врахування приналежності тієї чи іншої країни до групи країн зі спільними геополітичними інтересами, що визначає її енергетичну політику і стратегію, використано матричний поділ країн за першорядними напрямками забезпечення енергетичної безпеки.

Типи енергетичних трансформацій залежно від місця зародження в енергобалансі

Тип	Підтип	Екстерналії	Примітки
А. Постачання	A1. Викопні палива+атом →ВДЕ (+газ)	Зростання вартості енергії залежно від руху впродовж кривих навчання, НЕСТ	
	A2. Вископні палива→ВДЕ (+газ)	НЕСТ	
	A3. Атом→вископні палива	Екстерналії, пов'язані із занепадом «ядерного» СТР	
	A4. Вископні палива→ атом	Екстерналії, пов'язані із занепадом «вугільного» або «газового» СТР за заміщення вископних палив	У т.ч. будівництво нових АЕС для забезпечення зростаючого попиту на енергію
	A5. Газ→ електроенергія	Потреба в інвестиціях у розвиток інфраструктури	
	A6. Палива високовуглецеві→ палива низьковуглецеві	Переобладнання паливоспоживаючих пристроїв; закриття шахт і родовищ	
	A7. Газ → тверде паливо	негативні екологічні	
	A8. Вугілля → чисті вугільні енерготехнології	A10, позитивні екологічні	
	A9. Нарощення видобутку та/або споживання вископних енергоносіїв	негативні екологічні	Розвідання та експлуатація нових родовищ вископних палив
	A10. Збільшення ефективності перетворення енергії	Паритет «вартість одиниці збереженої енергії/вартість одиниці спожитої енергії», парадокс Джевонса	Збільшення ККД електростанцій, НПЗ, вуглезбагачувальних підприємств, інших перетворювачів. Скорочення втрат при транспортуванні та постачанні ПЕР. Розширення використання ВЕР
	A11. Інноваційні методи одержання та зберігання енергії	Швидкість руху впродовж кривих навчання; екстерналії, притаманні нішевим технологіям	Водневі технології, паливні комірки, електроенергія-у-метан тощо
В. Споживання	B1. Зміна ефективності енергоспоживання	Дилема «вартість одиниці збереженої енергії/вартість одиниці спожитої енергії»	Збільшення ефективності енергоспоживання
	B2. Зміна обсягів енергоспоживання без зміни ефективності енергоспоживання	Зміна в бік скорочення – зменшення енергодоступності; у бік збільшення – збільшення енергомарнотратності	Зміна в бік скорочення – енергозбереження, у бік збільшення – може свідчити про енергомарнотратність або розширення доступу до джерел енергії
	B3. Нафтопродукти→ біопалива	НЕСТ	
	B4. Нафтопродукти→ електроенергія	Потреба в інвестиціях у розвиток інфраструктури	
	B5. Електро/тепло→ комбіноване виробництво	Залежність від теплофікаційного графіку	
	B6. DSM, Smart Grid, Smart Energy	Потреба в інвестиціях у розвиток інфраструктури	
С. Постачання-споживання	C1. Синхронізація/паралельна робота мереж	Потреба в інвестиціях у розвиток інфраструктури	
	C2. Об'єднання ринків	Принцип колективної безпеки; Принцип домінування інтересів об'єднання над інтересами членів об'єднання	
	C3. Географічне розширення енергетичної інфраструктури зі збільшенням доступу до джерел енергії /збільшенням пропускної спроможності	Потреба в інвестиціях у розвиток інфраструктури	
	C4. Системи збереження енергії	Потреба в інвестиціях у розвиток інфраструктури	
	C5. Децентралізація в енергосистемі та системах тепло- та паливостачання	Економічно доцільна та технологічно можлива межа (масштаб) децентралізації; вплив на керованість системи	
	C6. Автономізація електро-, тепло-, паливостачання	Економічно доцільна та технологічно можлива межа (масштаб) автономізації	

Джерело: складено автором

Сучасний стан (2017 р.) енергетичних трансформацій у світі,
пояснюючі механізми* та застосовувані енергетичні політики за вартістю/цінністю

	A*	B*	C*	D*	E*
1	2	3	4	5	6
A1	Франція с1 v1-v6 Німеччина v1-v7	Канада v2 v8 v9			
A2	Велика Британія v2 v6 v7 Данія v1-v7, v8 v10 Туреччина с3 с5 v7-v9 Японія v3 v5 с7 Австрія v1-v7 Китай v2 v4 v8 v9		Сауд. Аравія v4 v9 с4 с8		
A4	Туреччина с3 с5 v7-v9 Польща v6 v7 v9	Японія v3 v5 с7		Сауд. Аравія v4 v9 с4 с8	
A6		Австрія v1-v7, v8	Китай v2 v4 v8 v9		
A7		Україна с3 с4 с5 с7 v8 v9			
A8	США v4 v5 v7 v8	Китай v2 v4 v8 v9 Україна с3 с4 с5 с7 v8 v9		Польща v6 v7 v9	
A9	Індія с4 с5 с6 v9		Канада v2 v8 v9 США v4 v5 v7 v8	Сауд. Аравія v4 v9 с4 с8	
A10	Швеція v1-v7, v8, v10 Німеччина v1-v7	Польща v6 v7 v9			
A11	США v4 v5 v7 v8				Німеччина v1-v7
B1	Швеція v1-v7, v8 v10 Польща v6 v7 v9	Україна с3 с4 с5 с7 v8 v9 Індія с4 с5 с6 v9 Китай v2 v4 v8 v9			
B3				Швеція v1-v5, v8 v10	Індія с4 с5 с6 v9
B4	Китай v2 v4 v8 v9			Швеція v1-v7, v8 v10	Індія с4 с5 с6 v9
B5	Данія v1-v7, v8 v10				
B6	Данія v1-v7, v8 v10	Німеччина v1-v7			Індія с4 с5 с6 v9
C1			Україна с3 с4 с5 с7 v8 v9		
C2	Німеччина v1-v7 Польща v6 v7 v9		Туреччина с3 с5 v7-v9		

1	2	3	4	5	6
C3	Данія v1-v7, v8 v10 США v4 v5 v7 v8		РФ c5 c7 c8 Туреччина c3 c5 v7-v9	ПАР c5 v9	
C4	США v4 v5 v7 v8 Китай v2 v4 v8 v9				Німеччина v1-v7
C5	Німеччина v1-v7			Україна c3 c4 c5 c7 v8 v9	
C6		Україна c3 c4 c5 c7 v8 v9			

*Пояснюючі механізми [5]:

A – держави співпрацюють із суб'єктами для забезпечення балансу «постачання – споживання»;

B – режими зміцнюються/слабшають через доступність ПЕР та динаміку інфраструктури;

C – самовідновлення режимів через політичні інтереси;

D – держави підтримують ніші як паралельні стратегії;

E – трансфер технологій та нішеві інновації.

Джерело: складено автором на основі [6]

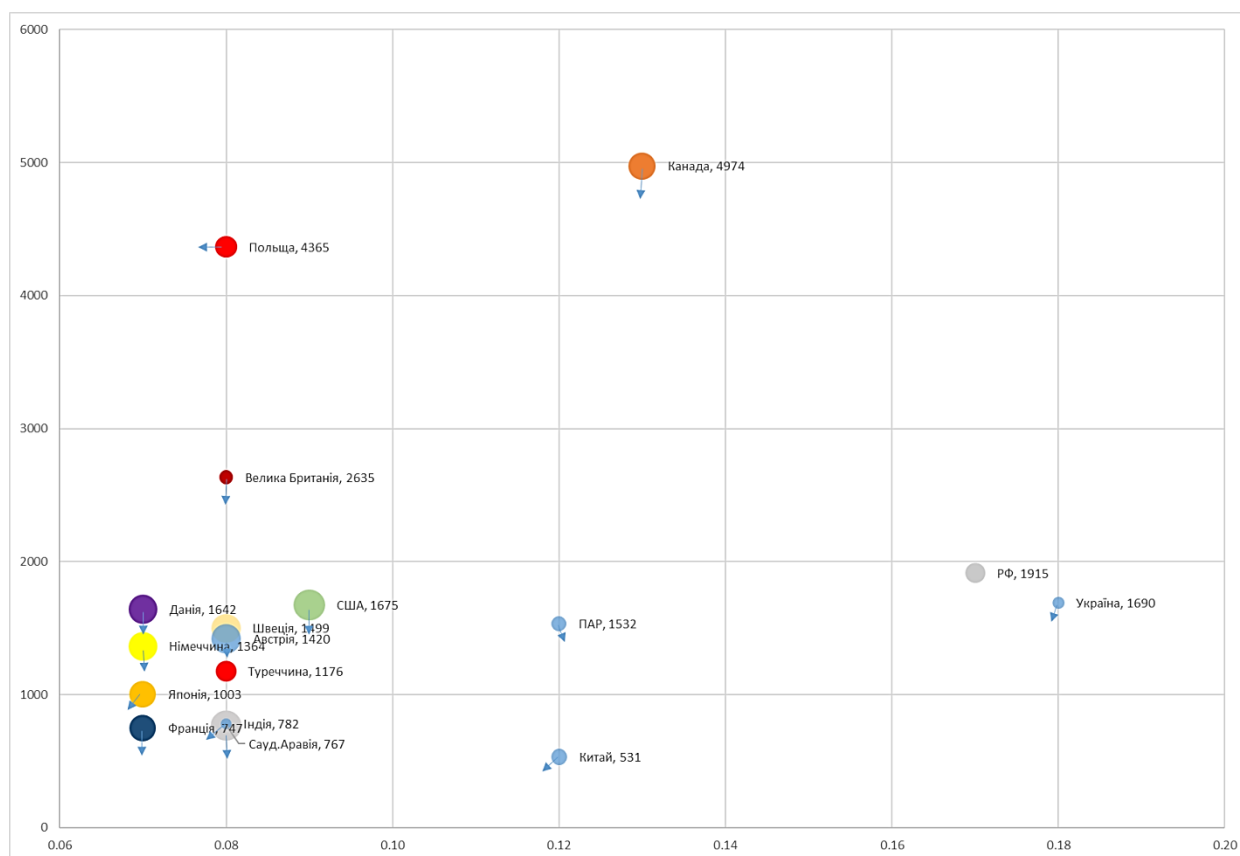

Рис. 1. Сучасне положення країн у системі енергоекономічних координат (енергомiсткiсть; диверсифiкованiсть постачань)

*Розмiр кiл, яким позначено країн, вiдображає обсяг ВВП на особу.

**Стрiлками позначено напрями ЕТ.

Джерело: складено автором на основi [6; 7]

Проведено аналіз енергетичних стратегій країн, що розвиваються, у частині забезпечення дешевими енергоресурсами для досягнення максимального зростання еконо-

міки. Їм протиставлено енергетичну політику розвинених країн, спрямовану на забезпечення безпеки енергопостачання та екологічної стабільності.

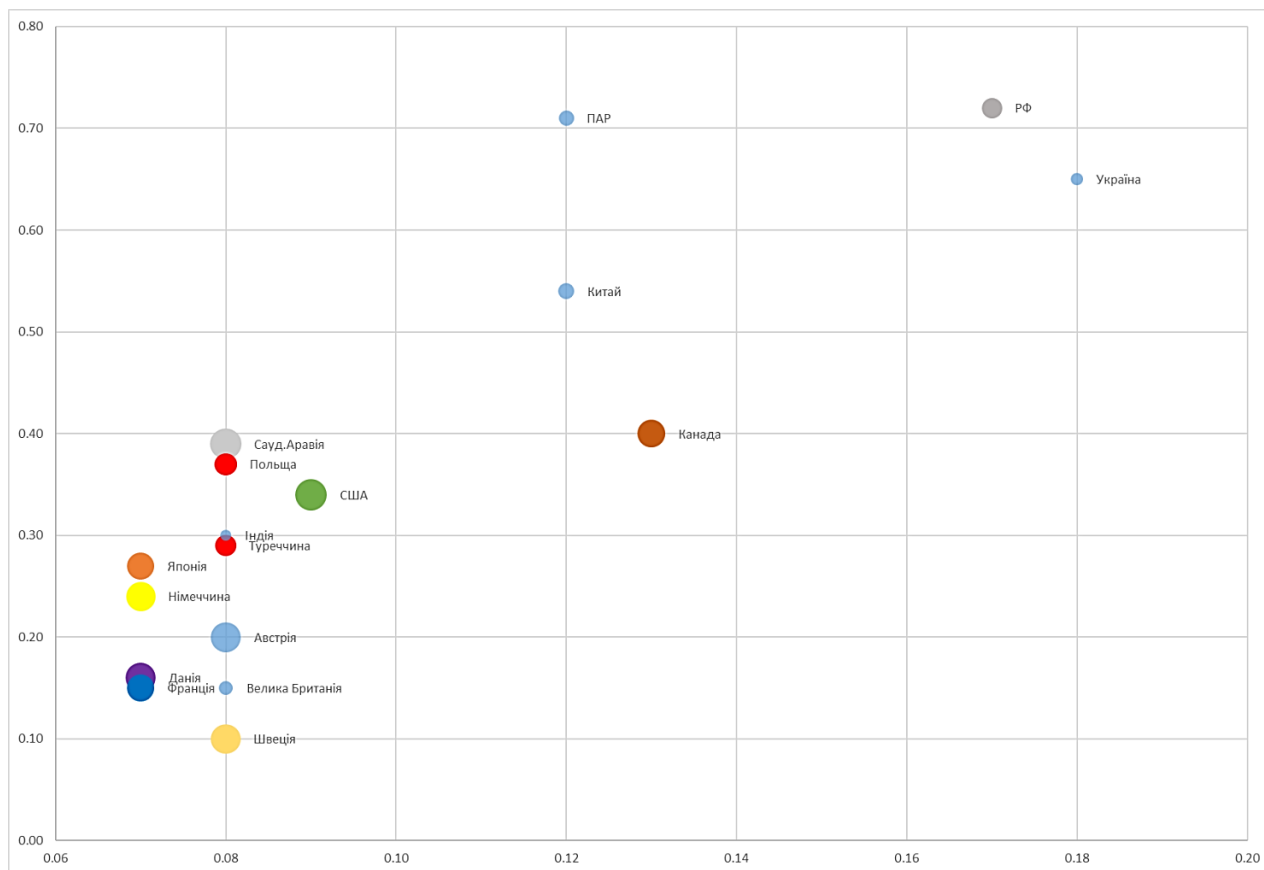

Рис. 2. Сучасне положення країн у системі енергоекономічних координат (енергомiсткiсть; вуглецева iнтенсивнiсть)

*Розмір кiл, яким позначено країн, вiдображає обсяг ВВП на особу країн.

**Стрiлками позначено напрями ЕТ.

Джерело: складено автором на основі [6; 7]

Список використаних джерел:

1. World Energy Focus / World Energy Council. URL: <https://www.worldenergy.org/publications/2017/world-energy-focus-2017/>.
2. GEA, 2012: Global Energy Assessment – Toward a Sustainable Future, Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA and the International Institute for Applied Systems Analysis, Laxenburg, Austria.
3. Alhajji, A. (2008). What Is Energy Security? Economic, Environmental, Social, Foreign Policy, Technical and Security Dimensions. Oil, Gas & Energy Law Intelligence, vol. 3.
4. Потапенко В.Г., Подолець Р.З., Мухін В.В. Організаційно-економічні механізми формування балансу інтересів в енергетичній сфері України. Ефективна економіка. 2013. № 11.
5. Comparing electricity transitions: A historical analysis of nuclear, wind and solar power in Germany and Japan A Cherp, V Vinichenko, J Jewell, M Suzuki, M Antal. Energy Policy, 2017
6. IEA/OECD. The official site of IEA, World Energy Outlook 2017. URL: <https://www.iea.org/weo2017/>.
7. World Energy Committee. Energy Sustainability Trilemma. URL: <https://trilemma.worldenergy.org/>, 2017 (доступ: 18.06.2018).
8. Shiyang Chang, Jiankun Zhuo, Shuo Meng, et al. Clean Coal Technologies in China: Current Status and Future Perspectives[J]. Engineering. 2016. № 2(4). P. 447–459.

ЭНЕРГЕТИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА КАК УПРАВЛЕНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ ТРАНСФОРМАЦИЯМИ В УКРАИНЕ И МИРЕ

Аннотация. В статье исследованы предпосылки устойчивых энергетических трансформаций, развитие энергетических систем мира как движение в системе координат устойчивости, выделены типы энергетических трансформаций в зависимости от места зарождения в энергобалансе той или иной страны, а также экстерналии, которые их сопровождают.

Ключевые слова: энергетическая политика, энергетические трансформации, энергетическая устойчивость, энергобаланс, управление глобальными энергетическими трансформациями.

ENERGY POLICY AS THE GLOBAL ENERGY TRANSITIONS MANAGEMENT
IN UKRAINE AND WORLDWIDE

Summary. The article studies the preconditions of the sustainable energy transitions, the world energy systems development as a movement in the coordinates of sustainability, identifies the types of energy transitions depending on the place of origin in the energy balance of a country, and also their externalities.

Key words: energy policy, energy transitions, energy sustainability, energy balance, global energy transitions management.

УДК 005.336.6:558.8

Ромат Є. В.

*доктор наук з державного управління,
професор, завідувач кафедри маркетингу*

Київського національного торговельно-економічного університету

Кашпур А. О.

аспірант кафедри маркетингу та реклами

Київського національного торговельно-економічного університету

Романченко Т. В.

аспірант кафедри маркетингу та реклами

Київського національного торговельно-економічного університету

Romat E. V.

PhD in Public Management

Professor, Head of Marketing Department

Kyiv National University of Trade and Economics

Kashpur A. O.

PhD Candidate at Marketing Department

Kyiv National University of Trade and Economics

Romanchenko T. V.

PhD Candidate at Marketing Department

Kyiv National University of Trade and Economics

МОДЕЛЮВАННЯ РЕПУТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЗАСОБАМИ МАРКЕТИНГУ

Анотація. У статті відображено результати моделювання, максимально наближеного до реальної поточної ринкової ситуації кризового явища та реакції реальних учасників ринку. Розглянуто ключові чинники впливу стейкхолдерів на репутацію торговельного підприємства. Запропоновано сценарії подолання кризових явищ.

Ключові слова: репутація, маркетингова стратегія, торговельні мережі, кризовий менеджмент.

Вступ та постановка проблеми. Початок 2018 р. чітко продемонстрував, що український роздрібний ринок не розуміє причин і наслідків репутаційних криз.

Сьогодні кожен покупець має не тільки гроші в кишені, а й смартфон – чарівну скриньку, що дає можливість швидко та зручно інформувати інших споживачів про розчарування у магазині чи бренді та направляти за покупками до інших магазинів.

Сьогодні найменша помилка одного з працівників може призвести до кризи влади та великих утрат для компанії. Чи готові українські роздрібні компанії до цього? «Нехай пишуть, це не впливає на середній чек», – кажуть бренди і втрачають споживачів.

З одного боку, програми лояльності, цікаві «фішки» і поточна робота з удосконалення, з іншого – халатність і байдужість.

Хто виграє? Хто буде жити і розвиватися в сучасному, динамічному світі, який збанкрутує і зникне з ринку? Ми збираємо учасників ринку, використовуємо наукову методологію, щоб знайти відповіді. Головна мета – зна-

йти індивідуальне рішення щодо побудови комунікації з тими, хто впливає на їхній бізнес: споживачами, інвесторами, засобами масової інформації тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема репутації розглядалася багатьма дослідниками, серед яких варто зазначити І.О. Бланка, Е. Гріфіна, Г.М. Десмонда та Р.Е. Келлі.

Репутаційний ризик сьогодні – одна з найбільших загроз будь-якого підприємства, тому настільки важливо ідентифікувати ризик, описати та проаналізувати, дати якісну оцінку та рекомендації щодо управління і подолання кризи. Більшість дослідників погоджується, що репутація – це нематеріальний актив, що відображає сприйняття підприємства економічним та соціальним середовищем. Загрози репутаційному ризику знаходять своє відображення у недоотриманому прибутку, нереалізованому обсязі продукції тощо.

Підходи до оцінки ризику зводяться здебільшого до експертних висновків і кількісних оцінок. В Україні ринок оцінки репутації підприємства не розвинений. Це